

Köznapis ismeret az, hogy ha hideg vizet öntünk meleg vízbe, langyos vizet kapunk. Vajon hogyan változik közben a részecskék mozgása? Erről érdeklődik a III.6/8. feladat: „Hogy rendeznéd meg gyerekekkel ezt a jelentet?” És tovább (III.6/9.): Hogyan játszánád el a pajtásaiddal egy pohár víz melegítésének ‘történetét’?”

A válaszadáshoz végeredményben „csak” azt kell tudni, amit a tankönyvből is meg lehet tanulni, de a válasz nem ennek mechanikus felidézést kéri, hanem a megértést ellenőrzi. És ha elő is adják ezt a „színdarabot” a gyerekek, még jót is mulathatnak közben. Sőt, miközben a „rendező” rendezi a jelenetet, kiosztja a szerepeket, nemcsak megfogalmazza az elvont tudnivalókat, hanem észrevétlenül el is magyarázza azokat – amiből sokat tanulhatnak a még esetleg bizonytalan tudásúak. Hogy mindezt csak jókedvűen, felszabadultan lehet csinálni, ami közben nagyokat lehet nevetni, az tiszta haszon. Persze nincs csend az osztályban, mert ez eleve feltételezi a gyerekek együttműködését, kooperációját, ahogy manapság szokás ezt mondani.

Hogy így a gyerekeknek az olvasott szöveget meg kell érteniük? Mondtam valaha, hogy ez nem fontos? Igen, vannak hosszabb szövegű feladatok, végtére is az olvasottak megértését is gyakorolni kell! Mentségemre csak azt tudom felhozni, hogy sok rövid megfogalmazású feladat is van a Munkafüzetben. Ilyen például a III.13/9: „Miért fektetik a vízvezetékcsöveket legalább 0,8–1,5 m-re a föld alá?”

Nem mindig kell nehezíteni a gyerekek dolgát. De a szöveg megértése ezekben az esetekben is nélkülözhetetlen része a jó megoldásnak.

A Munkafüzet tehát egymástól nagyon eltérő nehézségű feladatokat tartalmaz, mert ez biztosítja a választékot a tanár számára. Így oldható meg, hogy míg néhány gyors gondolkodású, a szellemi kihívásokat, az elmélyült gondolkodást, önálló munkát kedvelő gyerek megfelelő elfoglaltságot kap, addig a tanárnak legyen ideje akár egyénileg foglalkozni a lemaradókkal, a hátrányos helyzetűekkel. Ezáltal feltehetően nemcsak a fegyelmezetlenkedők, unatkozók száma csökken, de még az oktatás hatékonyság is nő.

A Munkafüzet 7. sokféle módon használható kiegészítője a fizika oktatásának, sokoldalúan járul hozzá a képességfejlesztéshez, akár szakköri foglalkozásokon, korrepetálásokon is – lényegében függetlenül attól, milyen tankönyvből tanít a tanár, illetve tanul a gyerek.

Sokan mondjuk: nem tantárgyat – fizikát, matematikát, irodalmat –, hanem gyereket kellene tanítani. Persze, ehhez a gyerekek hozzájárulása is szükséges, hogy engedjék magukat tanítani. Nagyon szeretném, ha ez a kiadvány minél több tanárnak lenne segítségére abban, hogy megtalálja ehhez a módszereket.

*Csákány Antalné
ny. főiskolai adjunktus,
Budapest*

Bábéli zűrzavar vagy nyelvek békés együttélése?

Az európai csatlakozás néhány nyelvpolitikai kérdése

A nyolc kelet-európai és a két mediterrán ország csatlakozásával az Európai Unió területe csaknem 3,9 millió négyzetkilométernyire nő és lakosságának száma is eléri a 455 millió főt. Ez

nagyjából 150 millió lakossal több, mint az Egyesült Államokban élők száma. Egy másik – a csatlakozással kapcsolatosan gyakran háttérbe szoruló – változás az EU hivatalos nyelveinek a számát érinti, hi-

szen ez is bővül: a jelenlegi 11-ről 20-ra. Az EU intézménye ebből a szempontból is egyedülálló, ugyanis míg a 26 tagú NATO két hivatalos nyelvet használ (angol, francia), az ENSZ 191 tagállammal hatot (angol, arab, francia, kínai, orosz, spanyol), a 140 tagállamú Kereskedelmi Világszervezet (WTO) hármát (angol, francia spanyol), addig az EU minden tagállamának hivatalos nyelvét az unió hivatalos nyelvének tekinti.

A májusi csatlakozás az EU intézményeinek 11 hivatalos nyelvén kívül 35 kisebbségi nyelvet és számos dialektust beszéltek az EU 15 tagállamának területén. (Roney, 2000. 7.) A „kisebbségi” megjelölés néha megtévesztő, hiszen a katalánt, amely ugyan Spanyolországnak igen, de az EU-nak nem hivatalos nyelve, 10,8 millióan beszélik. Ez a szám valamivel magasabb, mint a görög (10,6 millió), a portugál (9,8 millió) és svéd (9,3 millió) nyelvet anyanyelvként beszélők, és jóval meghaladja a dán és a finn beszélők számát (különösen 5–5 millió).

Jogi alapok

Alkotmány hiányában a nyelvekre és nyelvhasználatra vonatkozó jogi szabályozást a Tanács rendeletei és az alapító szerződések tartalmazzák. A legfontosabb dokumentum az 1958-as Európai Gazdasági Közösség Tanácsának 1. rendelete az Európai Gazdasági Közösség által használt nyelvek meghatározásáról, amely szerint a tagállamok hivatalos nyelvei a Közösség

egyenjogú és egyenrangú hivatalos és munkanyelvei. Ezt a dokumentumot a mostanit megelőző négy bővítés alkalmával értelemszerűen kiegészítették a csatlakozó országok hivatalos nyelveivel, és a májusi csatlakozáskor is hasonló a folyamat: a csatlakozó országok hivatalos nyelvei automatikusan az EU hivatalos nyelveivé váltak. Így a 2003-as csatlakozási szerződés értelmében „az Unió intézményei-

nek hivatalos nyelvei és munkanyelvei: az angol, cseh, dán, észt, finn, francia, görög, holland, lengyel, lett, litván, magyar, máltai, német, olasz, portugál, spanyol, svéd, szlovák és szlovén.”

A rendelet hét további cikkelye a következő szabályozásokat tartalmazza. A tagállamok, vagy azok állampolgárai, bármelyik hivatalos nyelven fordulhat bármelyik EU-intézményhez, és azon a nyelven jogosultak választ kapni. Az EU-intézmények valamely tagállamnak, illetve állampolgárának küldött dokumentumait köteles az adott tagállam nyelvén megírni. A rendeleteket és az

A nyolc kelet-európai és a két mediterrán ország csatlakozásával az Európai Unió területe csaknem 3,9 millió négyzetkilométernyire nő és lakosságának száma is eléri a 455 millió főt. Ez nagyjából 150 millió lakossal több, mint az Egyesült Államokban élők száma. Egy másik – a csatlakozással kapcsolatosan gyakran háttérbe szoruló – változás az EU hivatalos nyelveinek a számát érinti, hiszen ez is bővül: a jelenlegi 11-ről 20-ra. Az EU intézménye ebből a szempontból is egyedülálló, ugyanis míg a 26 tagú NATO két hivatalos nyelvet használ (angol, francia), az ENSZ 191 tagállammal hatot (angol, arab, francia, kínai, orosz, spanyol), a 140 tagállamú Kereskedelmi Világszervezet (WTO) hármát (angol, francia, spanyol), addig az EU minden tagállamának hivatalos nyelvét az unió hivatalos nyelvének tekinti.

egyéb általánosan alkalmazandó okmányokat a hús hivatalos nyelven kell megszövegezni. Az Európai Unió Hivatalos Lapját a hús hivatalos nyelven kell közzétenni. Az EU intézményei eljárási szabályzatukban kiköthetik, hogy melyik nyelvet használják meghatározott esetekben. Az Európai Bíróságnak saját szabályzatában kell rendelkeznie arról, hogy mely nyelvek használatosak az eljárások során. Az Európai Közösséget létrehozó szerző-

dés 21. cikkelye szintén kimondja, hogy minden uniós polgár jogosult a hivatalos nyelvek egyikén írásban fordulni bármely intézményhez és szervhez és ugyanazon a nyelven választ kapni.

Bár májusban 10 ország csatlakozott, a hivatalos nyelvek száma csak kilenccel nő. (Spiteri, 2004. március 3.) Ez Ciprus esetével magyarázható. Mivel a szigetországban két hivatalos nyelv van, a görög (már jelenleg is hivatalos EU-nyelv) és a török, ezért joggal várhatnánk, hogy az utóbbi is megkapja ezt a státuszt. A helyzet azonban nem ilyen egyszerű, ugyanis a török addig nem válik hivatalos nyelvvé, amíg a görög és a török politikusok nem jutnak megegyezésre a sziget megosztottságát illetően. Mivel a csatlakozásig mindez nem történt meg, május elsejével mindössze kilenc új nyelv kapta meg a hivatalos státuszt. Ha a későbbiekben mégis sikerül megegyezni az újraegyesítésről, akkor a török nyelv automatikusan hivatalos uniós nyelvvé válik. Nagy valószínűséggel ez újabb kérdéseket vet fel Törökországgal mint tagjelölt országgal kapcsolatosan. Az ír és a luxemburgi nyelvek kivételt képeznek. Ugyanis, bár mindkettő nemzeti nyelv, nem élvezik a hivatalos nyelvek teljes státuszát. Az ír kormány az ország 1972. évi csatlakozásakor ragaszkodott az ír nyelv elismeréséhez a Közösségben, de nem ragaszkodott az 1. rendelet minden pontjához (Coulmas, 1991. 5.) viszont kérvényezte az Európai Bíróság előtti használatát. (Szabari, 1998. 130.) Az ír nyelvre tehát az 1. rendelet... nem minden pontja vonatkozik, de a hivatalos, általános érvényű dokumentumokat, alapszerződéseket kötelesek az EU-intézmények ezeken a nyelveken is megszövegezni. (Coulmas, 1991. 5.; Szabari, 1998. 130.)

Az Európai Bizottság Fordítási Főigazgatósága

A fent említett jogi szabályok alapján minden hivatalos nyelv egyenlő státusszal rendelkezik, ezért az összes hivatalos dokumentumot minden egyes hivatalos nyelven

meg kell szövegezni. A jogszabályok értelmében tehát ezek nem egymás fordításai, hanem „eredeti” szövegek. (Szabari, 1998. 130.) Mivel a döntéshozatalban az Európai Bizottság rendelkezik azzal az egyedüli joggal, hogy határozatokat, rendeleteket terjesszen elő, itt van a legnagyobb szükség a fordítási szolgáltatásokra. Az ilyen feladatokat az Európai Bizottság Fordítási Főigazgatósága végzi, amelynek székhelye Brüsszelben és Luxemburgban található. A többi EU-intézmény saját fordítói szolgálattal rendelkezik. Az Európai Bizottság személyzetének közel nyolc százalékát alkalmazzák ilyen munkakörben. Megközelítőleg 1200 főállású, valamint számos külsős fordítót alkalmaz a főigazgatóság, akiknek a munkáját további 70 nyelvész és adminisztrátor, valamint 500 titkár(nő) segíti. 2002-ben 1 303 240 oldalt fordítottak, amelynek éves költsége 220 millió euró. Ez megközelítőleg fejenként 0,58 eurót jelent az EU akkori állampolgárai számára („Frequently asked questions”).

A fordítók munkáját többek közt segíti az Eurodicautom, az interneten elérhető európai uniós terminológiai adatbázis (bárki számára hozzáférhető: <http://europa.eu.int/eurodicautom/>), amely közel 6,5 millió EU-terminológiát és rövidítést tartalmaz a 11 hivatalos nyelven és latinul. A Celex az EU-joganyagát tartalmazza (az előzőhöz hasonlóan ez is bárki számára elérhető a <http://europa.eu.int/celex> oldalon), szintén minden hivatalos nyelven. Az Euramis Central Translation System olyan rendszer, amely a már lefordított szövegeket tartalmazza, így biztosítva azt, hogy ezeket szükség esetén bármikor újra elő tudják hívni az adatbázisból. (Napier, 2000) Ami a gépi fordítást illeti, a tagállamokban a hivatalos szervek számára hozzáférhető az EC Systran Software, amely a Systran Szoftvernek a Bizottság által kifejlesztett speciális verziója. A mindennapi használatra szánt verzió, a Systran, minden gépi fordítás iránt érdeklődő számára hozzáférhető az Interneten („Frequently asked questions”). Habár az EC Systran 2000 oldalt is le tud fordítani egy óra alatt, a szakképzett fordítóknak még

véglegesíteniük kell a változatot. (Reid, 2002. 33.)

A főigazgatóság 1996 óta készült a májusi bővítésre, többek közt jelenlegi alkalmazottainak nyelvi továbbképzést tartottak a csatlakozó országok nyelveiből. Ezen kívül speciális fordítói koordinációs egységeket hoztak létre a belépő tagállamokban, amelyek az EU joganyagának, az *acquis communautaire*-nek az ország nyelvén történő megszövegezését segítették. (*Translating for a...*) Az EU joganyagának kilenc nyelvre való lefordításának 2002-ben becsült költsége csaknem 50 millió euró volt. (*Legal Texts...*, 2002) A Főigazgatóság a csatlakozó országok egyes egyetemeinek fordító és tolmácsolóit is támogatta. (*Translating for a...*)

Az Európai Bizottság Tolmácsolási Főigazgatósága

Mint azt a neve is mutatja, a Közös Konferencia és Tolmács Szolgálat (Tolmácsolási Főigazgatóság) nemcsak az Európai Bizottságot szolgálja, hanem a többi intézményt is (kivéve az Európai Parlamentet és az Európai Bíróságot). A főigazgatóság napi 50 találkozóra és megbeszélésre biztosít tolmácsolási szolgáltatást. A tolmácsolás száma változó, attól függ, hogy konszekutív vagy szimultán fordítás történik, de az igények az intézményektől is függenek. A számos tolmácsolási technika között a következő négy különíthető el: direkt tolmácsolás (első idegen nyelvről az anyanyelvre); relé tolmácsolás (egy harmadik, közvetítő nyelven keresztül az anyanyelvre); retúr/kétoldalú tolmácsolás (ha a tolmács két nyelvet beszél anyanyelvi szinten, akkor oda-vissza fordít, azonban ez elég ritka); aszimmetrikus tolmácsolás (mindenki a saját anyanyelvén beszél, de a fordítás csak néhány, többek által értett nyelven zajlik). („What is DG SCIC”)

A főigazgatóság 450 főállású, valamint 2–300 részfoglalkozású tolmácsot alkalmaz naponta. Minden napra körülbelül 50 olyan találkozó esik, amelyen tolmácsokra is szükség van, ez évi 11 500 találkozót jelent, tehát évente 145 000 helyzetre kell

tolmácsot felkérni. Ez a munka 2001-ben 105 millió eurós kiadást jelentett. A költségek várhatóan 20–50 százalékkal emelkednek ez év májusától, valamint napi szinten 15–40 új tolmácsra lesz szükség nyelvenként. A csatlakozó országokban tolmácsképző intézményeket hoztak létre, a tagállamok intézményeiben pedig bevezették a kelet-európai nyelvek tanulmányozását. („What is DG SCIC”)

Joggal merül fel a kérdés, hogy miért van szükség ilyen sok hivatalos nyelvre, és megéri-e a hatalmas munka és költség a döntéshozóknak. A válasz az EU alapelveiben rejlik. Az egyik a demokrácia, hiszen az egyik legfontosabb törekvés, hogy minden állampolgár szabadon hangot adhasson gondolatainak anélkül, hogy bármilyen akadályba ütközne. Másrészt fontos alapelv, hogy ne csak azok a nyelvtelhetségek kerüljenek be például az Európai Parlamentbe, akik több nyelven anyanyelvit megközelítő szinten beszélnek, hanem olyan szakemberek is, akik nem rendelkeznek ilyen szintű nyelvtudással, viszont kiváló politikusok. Harmadrészt a válasz a multikulturalizmus fogalmában keresendő, hiszen a kulturális sokszínűség megőrzése és támogatása az EU egyik legfontosabb erénye, olyan jelenség, amelyet értékként kezel és ismer el. Végül lehetetlen olyan politikai döntést elképzelni, amely határozná egy közös hivatalos EU-nyelvről. Az ésszerű gazdálkodás jegyében felmerült az aszimmetrikus tolmácsolás kiterjesztése, hiszen feltételezhető, hogy jóval magasabb azok száma, akik értenek például angolul vagy németül, mint azoké, akik kiválóan beszélnek ezeket a nyelveket. („Multilingualism in the European Commission”)

Munkanyelvek és a mindennapi kommunikáció nyelvei

Természetesen az intézményekben a napi szintű kommunikációt nem kíséri folytonos fordítás-tolmácsolás, hiszen minden politikus és alkalmazott beszél valamilyen idegen nyelven. Leggyakrabban az angolt, a franciát és a németet használják munkanyelvként, bár a rájuk vonatkozó szabá-

lyok nem mindig konzisztensek („Working languages at...”) és egyértelműek. (Coulmas, 1990. 6.) Az ötvenes évek elejétől egészen a hetvenes évek kezdetéig kizárólag a francia nyelv volt használatos a mindennapi kommunikáció során. (Truchot, 1999. 182.; Szabari, 1998. 131.) Ennek legfőbb oka az volt, hogy ekkor még csak hattagú volt az Európai Gazdasági Közösség, s benne Franciaország nyelve hagyományosan is a diplomácia nyelve volt, továbbá az intézmények székhelyei is kizárólag francia nyelvterületen helyezkedtek el (Brüsszel, Luxembourg, Strasbourg). Az 1972-es bővítés ezen a területen is változást hozott, hiszen Nagy-Britannia, Írország és Dánia csatlakozásával az angol nyelv is hivatalossá vált és teret hódított a mindennapi kommunikáció eszközeként. (Truchot, 1999) Úgy tűnik, a francia nyelv 1995-ben veszítette el végleg a különleges státuszát („The galling rise of English”). Egyrészt az 1995-ös bővítéssel ismét olyan országok csatlakoztak (Svédország és Finnország), ahol a politikusok és a hivatalnokok nagy része első idegen nyelvként az angolt és nem a franciát beszélték. Másrészt ugyanebben az évben távozott posztjáról tíz év után az Európai Bizottság egyik legmeghatározóbb elnöke, a francia anyanyelvű Jacques Delors. Nagy valószínűséggel távozása szintén hozzájárult a francia mint munkanyelv használatának hanyatlásához. Bruno Dethomas, Delors egykori szóvivőjének nyilatkozata szerint 1995-ig kizárólag a francia volt az a nyelv, amelyet a Bizottság sajtószobájában használtak („The galling rise of English”).

Annak ellenére, hogy az EU intézményeinek székhelyei továbbra is szinte kizárólag francia nyelvterületen helyezkednek el, az újabb bővítés várhatóan hasonló irányban tartja a nyelvhasználatot. A francia nyelv helyzete valószínűleg még inkább háttérbe tolódik, hiszen előre láthatólag a csatlakozó országok eurokratáinak jelentős része – hasonlóan a lakossághoz – az angolt beszéli első vagy egyetlen idegen nyelvként, és nem a franciát vagy a németet. A csatlakozó országokban vég-

zett közvéleménykutatás eredménye azt mutatta, hogy az idegen nyelven beszélők legmeghatározóbb része, 16 százaléka képes angolul, és mindössze 4-4 százaléka képes oroszul, franciául és németül beszélgetni („Candidate Countries...”). Az EU eredeti 15 tagállamában az angolt a lakosság 48 százaléka beszéli, a németet 32 százalék, a franciát 26 százalék anyanyelvként vagy idegen nyelvként. Jelenleg az angolt beszélik a legtöbbben idegen nyelvként, míg a legtöbbek által anyanyelvként beszélt nyelv a német (24 százalék), az angol, az olasz és a francia a lakosság 16 százalékának anyanyelve („Eurobarometer”). A brit *The Economist* című folyóirat szerint a francia hivatalnokok és politikusok nem azért aggódnak elsősorban, hogy az angol átveszi a francia nyelv szerepét, hanem – mint ahogyan *Pierre Defraigne*, a Bizottság egyik legmagasabb beosztású alkalmazottja kijelentette – azért, mert az angol nyelv használata egy egységes gondolkodásmód elterjedésével jár együtt. *Defraigne* legfőbb aggodalma, hogy vajon lehetséges-e angolul beszélni anélkül, hogy amerikaiul gondolkoznánk („The galling rise of English”).

Jövőkép

A közeli jövőt illetően egyelőre a bábeli zűrzavar tűnik a legvalószínűbbnek. *Marco Benedetti*, a Bizottság Közös Konferencia és Tolmács Szolgálatának vezetője aggodalmát fejezte ki a csatlakozó országok tolmácsokkal és fordítókkal történő ellátásával kapcsolatosan („Enlarged EU...”). Kérdéses például, van-e 40 szakképzett észt fordító, hiszen körülbelül mindössze 1 millió észt anyanyelvű él az országban. Az is aggodalomra ad okot, hogy mi módon fognak olyan szakképzett fordítókat és tolmácsokat találni, akik képesek magyarról hollandra vagy esetleg litvánról portugálra fordítani és tolmácsolni. Ráadásul a keresett szakembereknek nem csak kiváló kommunikatív kompetenciákkal kell rendelkezniük, hanem átfogó európai uniós tudással is.

Nézzük például a 400 000 fős lakosú Málta esetét, hiszen a máltai nyelv is automatikusan hivatalos EU-nyelvvé vált május 1-től. Az www.euobserver.com internetes oldal szerint a máltai nyelv esetében a 16 jelentkező tolmács közül mindössze négyen jutottak át az első fordulón, a másodikon egy sem. Továbbá a 135 fordítói állásra mindössze 90-en jelentkeztek, közülük csak 37-en feleltek meg az előválogatási teszteknek. (Spiteri, 2004. február 3.) A Tanács 930/2004/EK rendelete (2004. május 1.) az Európai Unió intézményei jogi aktusainak máltai nyelven történő megszövegezésére vonatkozó ideiglenes eltérésekről (http://europa.eu.int/eur-lex/pri/hu/oj/dat/2004/l_169/l_1692004-0501hu00010-002.pdf) kimondja, hogy amíg nem sikerül elegendő megfelelő képesítéssel rendelkező fordítót találni, a máltai nyelvre átmenetileg nem vonatkoznak az 1. rendelet... pontjai. Az átmeneti időszak alatt természetesen a máltai marad az EU hivatalos és munkanyelve, és az időszak végén minden olyan dokumentumot, amelyet máltai nyelven addig nem tettek közzé, ezen a nyelven is meg kell szövegezni. Tehát az EU intézményei nem kötelesek minden jogi aktust máltai nyelven közzétenni, az Európai Unió Hivatalos Lapjában azonban kivételt képeznek ez alól a Tanács és a Parlament által közösen elfogadott rendeletek.

Számos javaslat született: Asger Ousager, a Dán Tudományos Akadémia filozófus-történész szerint (Ousager, 2000) legjobb lenne, ha az EU-nak három hivatalos nyelve lenne, az angol, a francia és a német. Ilyen módon a költségek csökkenthetőek és a kavarodás elkerülhető, hiszen már a 11 nyelv jelenléte összesen 110-féle nyelvi variációt eredményezett,

nem beszélve további kilenc vagy még ennél is több új nyelv hozzáadásáról. Ousager úgy véli, hogy az angol egyedüli munkanyelvként történelmi okok miatt nem működne. Véleménye szerint a franciák ilyen döntésbe soha nem egyeznének bele, hiszen nyelvüket és kultúrájukat az európai jellemvonások és eszmék megjelenítőiként és védelmezőiként tartják számon. Ugyanakkor Ousager szerint sem a brit kultúra esetleges térhódítása a legfontosabb ellenérv, hanem sokkal hangsúlyosabb az érvelésben az amerikai értékrend expanziója az angol nyelven keresztül. Természetesen a németek sem lelkesednének, hiszen a német nyelvet beszélik a leg-

A francia hivatalnokok és politikusok nem azért aggódnak elsősorban, hogy az angol átveszi a francia nyelv szerepét, hanem – mint ahogyan Pierre Defraigne, a Bizottság egyik legmagasabb beosztású alkalmazottja kijelentette – azért, mert az angol nyelv használata egy egységes gondolkodásmód elterjedésével jár együtt. Defraigne legfőbb aggodalma, hogy vajon lehetséges-e angolul beszélni anélkül, hogy amerikaiul gondolkoznánk.

többen anyanyelvként, és ráadásul Németország az EU költségvetésének legnagyobb befizetője. (Ousager, 2000) Tétélezzük fel, hogy mindhárom nyelv egyedüli hivatalos és munkanyelvvé válhatna, mit szólna ehhez Spanyolország, vagy éppen Olaszország, nem beszélve a szintén magas lélekszámú Lengyelországról, hiszen ilyen alapon ők is joggal

követelhetnék nemzeti nyelvük hivatalos EU-nyelv státuszát. Megoldásként egyes szakértők egy semleges közös nyelv bevezetését javasolták, például az eszperantót vagy a latint (Szabari, 1998. 134.), de ez a javaslat nem keltett jelentős visszhangot. Mások optimistán látják a jövőt: az előre látható problémák ellenére a kulturális és nyelvi sokszínűség és a nyelvek egyenlő státusza hosszú távon fenntartható. Megint mások a bábeli torony összeomlását jósolják. Nincs más hátra, mint megtapasztalni a jövőt, amely már el is kezdődött.

Irodalom

1. rendelet az Európai Gazdasági Közösség által használt nyelvek meghatározásáról. (1957) Letöltve

2004. április 28. <http://www2.datanet.hu/im/tree.asp?rec=01.40.10>
Catalan and the eleven official languages of the European Union. Letöltve 2004. április 8. <http://www.caib.es/consellerias/educacio/dgpoling/user/cat/alaeuropa/angles/angles5.pdf>
 Coulmas, Florian (1991): *European Integration and the Idea of the National Language.* In: Coulmas, Florian (szerk.): *A Language Policy for the European Community.* Mouton de Gruyter, Berlin.
Enlarged EU will Speak English. *Times.* (2002) 20. Letöltve 2002. október 28. <http://www.search.epnet.com>.
 Európai Bizottság (2001): *Candidate Countries Eurobarometer 2001.* Letöltve 2004. április 3. http://europa.eu.int/comm/public_opinion
 Európai Bizottság (2001): *Eurobarometer. Public opinion in the European Union.* Letöltve 2004. április 3. http://europa.eu.int/comm/public_opinion
Az Európai Közösséget létrehozó szerződés (1957). Letöltve 2004. április 23. <http://www.im.hu/adat/letoltes/EKSZ0711.pdf> 13.
Az Európai Tanács 930/2004/EK rendelete (2004. május 1.) az Európai Unió intézményei jogi aktusainak máltai nyelven történő megszövegezésére vonatkozó ideiglenes eltérésekről. Letöltve 2004. május 23. http://europa.eu.int/eur-lex/pri/hu/oj/dat/2004/l_169/l_16920040501hu00010002.pdf
Frequently Asked Questions about the Directorate-General for Translation (DGT). (2004. január 5.) Letöltve 2004. április 8. http://europa.eu.int/comm/dgs/translation/navigation/faq/faq_en.htm
Legal Texts in 9 New Languages. *New Europe.* 10.486. (2002. szeptember 15–21.) 4.
Working languages at informal ministerial meetings (1999) A Finn Köztársaság Külügyminisztériuma. Letöltve 2004. április 19. <http://presidency.finland.fi/netcomm/news/showarticle742.html>
Multilingualism in the European Commission: a long-standing tradition and an asset to the European Union. (2003. február 19.) MEMO/03/37. Brussels.

Napier, M. (2000): *The Soldiers are in the Coffee – An Introduction to Machine Translation. Cultivate Interactive.* Letöltve 2004. április 28. <http://www.cultivate-int.org/issue2/mt/#author>
 Ousager, Asger (2000): *EU's Tower of Babel Risks Collapsing Under the Strain of Enlargement.* Letöltve 2002. november 15. <http://www.ousager.dk>
 Reid, T. R. (2002): *The New Europe.* *National Geography* 201.1 (2002. január). 32–34. Letöltve 2002. november 15. <http://www.search.epnet.com>
 Roney, A. (2000, szerk.): *EC/EU Fact Book.* Kogan Page, London.
Service Compris. *The Economist.* 348.8083 (1998. szeptember 3.) Letöltve 2002. október 7. <http://www.search.epnet.com>
 Spiteri, S. (2004): *Maltese language not fully covered by 1 May.* *EUobserver.com.* Letöltve 2004. április 10. <https://www.euobs.com>
 Spiteri, S. (2004): *Turkish to become EU language if deal on Cyprus is reached.* *EUobserver.com.* Letöltve 2004. április 10. <https://www.euobs.com>
 Szabari K. (1998): *Az idegen nyelvek ismeretének jelentősége az Európai Unióban.* In: Izikné Hedri Gabriella – Palánkai Tibor (szerk.): *Európa ma és holnap.* Balassi Kiadó, Budapest.
Tongue Twisters. (2001. augusztus 15.) *Times.* 13. Letöltve 2002. október 7. <http://www.search.epnet.com>
Translating for a multilingual community. (2003. október) Directorate General for Translation the European Commission. Letöltve 2004. április 3. <http://europa.eu.int/comm>
What is DG SCIC? (2003. január 10.) Letöltve 2004. április 23. <http://europa.eu.int/comm/scic/thescic/>

Nagy Borbála
 Ph.D hallgató,

Alkalmazott Nyelvészeti
 Program, BTK, PTE
 Pécs

A történet vége

– avagy paradigmaváltás az ezredforduló tömegfilmjében

Az 1990-es évek tömegfilmjében fontos változás ment végbe: az erőszakos jelenetekben kimerülő akciómozit a művészfilmes narrációból táplálkozó, új típusú történetmesélés váltotta fel. Alternatív világok jelennek meg a filmekben, amelyek között nem egyszerű a közlekedés a diákok – de sokszor a tanárok számára sem. Az alábbiakban igyekszem rendszerbe foglalni az idetartozó műveket, kiegészítve azokkal a műfajokkal, amelyek

szintén eltávolodtak a valószerűségtől, messze, egy távoli galaxisba...

A határ

Minden a '90-es évek elején kezdődött: két produkció megváltoztatta a tömegfilmről szóló közbeszédet és az elitista elemzések hangvételét.

A 'Született gyilkosok' (1994) mintegy a végpontot jelentette a brutalitásra építő